

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 17, No. 1, 2022. Article ID: OJED-17-01-016

Article Info: Received 27 October, 2021; Revised 22 November, 2021; Accepted 22 November, 2021

OJED

An Online Journal
of Education

www.tci-thaijo.org/index.php/OJED

กรณีศึกษา : การศึกษาสภาพการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียน ระดับประถมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ

Case Study: A Study of Elementary Students' Emotional Expression in an International School

ปิ่นประไพ โชติชัชวาลย์กุล¹ และ กิรติ คุวสานนท์^{2*}

Pinprapai Chotchatchawalkul¹ and Kirati Khuvasanond^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ระเบียบวิธีวิจัยกรณีศึกษา (case study) ทำการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติ จำนวน 6 คน โดยใช้เครื่องมือคือ แบบบันทึกการสังเกตแบบมีโครงสร้าง (structure observation) สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ของตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษาในชั้นเรียน และนอกชั้นเรียน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการแสดงออกทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศภายในชั้นเรียน นักเรียนที่เป็นกรณีศึกษามีการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การก้าวร้าวต่อเพื่อน การทะเลาะถกเถียงกัน รวมถึงการแสดงอารมณ์ด้านอื่น ๆ เช่น การร้องไห้ ซึมเศร้า เจ็บ ปกติตัวออกจากชั้นเรียน 2) สภาพการแสดงออกทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศภายนอกชั้นเรียน ผู้วิจัยทำการสังเกตนักเรียนในช่วงเช้าเมื่อผู้ปกครองมาส่งนักเรียน ช่วงพักรับประทานอาหารว่าง และพักรับประทานอาหารกลางวัน ช่วงเวลาที่นักเรียนอยู่ที่สนามเด็กเล่น รวมถึงหลังเลิกเรียนพบการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษา ได้แก่ การแสดงท่าทางไม่พอใจ และการปลีกตัว

คำสำคัญ : การแสดงออกทางอารมณ์, นักเรียนประถมศึกษา, โรงเรียนนานาชาติ

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Graduate Student of Elementary Education Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University E-mail: pinoui@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Lecturer of Elementary Education Division, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Chulalongkorn University E-mail: kiratikhu@gmail.com

* Corresponding author

Abstract

This study aimed to study the factors affecting the emotional expression of fifth-grade students in an international elementary school. This qualitative study was conducted through observation of six fifth-grade students at an international elementary school. Structured observation was used to document the findings, which included the students' emotional expressions both inside and outside the classroom. The collected information was analyzed using content analysis. The results revealed that: 1) Inappropriate emotional student expressions inside the classroom occurred in multiple ways, including aggressive actions and argument. Additionally, other emotional expressions were observed, including crying, depression, silence, and cynicism. 2) Emotional expressions outside the classroom were observed when students arrived at school in the morning, during snack break, during lunch break, on the playground, and after the last class of the day. The students' emotional expressions included resentful gestures and cynicism.

Keywords: emotional expression, elementary students, international school

บทนำ

ทักษะชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ (emotional quotient: EQ) และการจัดการอารมณ์ (coping with emotional) เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ให้ความหมายของคำว่า ทักษะชีวิต ว่าเป็นความสามารถของพฤติกรรมในการปรับตัวและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของแต่ละบุคคล ซึ่งจะช่วยให้สามารถรับมือความต้องการและความท้าทายที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 10 ทักษะ ดังต่อไปนี้ 1) ทักษะการตัดสินใจ 2) ทักษะการแก้ปัญหา 3) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 5) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 6) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 7) ทักษะการตระหนักรู้ในตนเอง 8) ทักษะการเห็นใจผู้อื่น 9) ทักษะการจัดการอารมณ์ และ 10) ทักษะการจัดการความเครียด (World Health Organization, 1994) ทักษะชีวิตนี้เป็นทักษะที่ควรเตรียมพร้อมตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะเด็กวัยประถมศึกษา ซึ่งมีพัฒนาการทางสังคมที่เด่นชัด

ความฉลาดทางอารมณ์เป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ทั้งความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม (กรมสุขภาพจิต, 2545) การให้ความสำคัญกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเด็กสามารถมีอารมณ์ต่าง ๆ ทั้งอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามสัญชาตญาณ เช่น โกรธ ไม่พอใจ หงุดหงิด และอารมณ์ที่ซับซ้อน เช่น เสียใจ พอใจ สุขใจ อารมณ์เหล่านี้เกิดจากการปรับตัวที่มีผลมาจากอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรม (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2542) ซึ่งหากเด็กไม่ได้เรียนรู้วิธีการแสดงอารมณ์เหล่านั้นอย่างถูกวิธี ไม่มีโอกาสได้แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ถูกกดอารมณ์ไว้มากจนเกินไป เด็กจะรู้สึกเครียดและเกิดความเจ็บป่วยทางร่างกายจากอารมณ์ของตนเอง นำไปสู่การทำร้ายตนเองและผู้อื่น (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549) ซึ่งการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กต้องมีการพัฒนาร่วมกันจากหลายส่วน ทั้งจากครอบครัว การศึกษา

และสังคม เด็กที่ถูกฝึกและได้รับคำแนะนำเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ จะมีความอดทนและสามารถปรับตัวเมื่อเกิดความเครียดได้ดี และช่วยให้คงความสามารถในการตัดสินใจหรือคิดวิเคราะห์ได้ แม้อยู่ท่ามกลางสถานการณ์ที่ตึงเครียด (Gottman, 1997) ซึ่งเมื่อเด็กมีความสามารถทางอารมณ์ก็จะส่งผลให้สามารถจัดการและรับมือกับอารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม

ปัญหาการจัดการอารมณ์สามารถเกิดขึ้นได้ในเด็กทุกกลุ่มโดยเฉพาะในเด็กวัยเรียน (สถาบันราชานุกูล, 2558) สำหรับบริบทของโรงเรียนนานาชาติการให้อิสระกับเด็กได้แสดงออกในทุกด้าน ทำให้เด็กกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ซึ่งอาจมากเกินไปสำหรับสังคมไทย บ่อยครั้งที่ความกล้าแสดงออกถูกมองเป็นความก้าวร้าวและไม่เคารพผู้อื่น เนื่องจากเด็กในวัยนี้อยู่ในช่วงของการเรียนรู้ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ และยังไม่รู้จักการแสดงออกที่เหมาะสม อาจก่อให้เกิดปัญหาด้านอารมณ์ของเด็กนานาชาติที่มีสาเหตุมาจากการไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ที่แสดงออกได้อย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สร้างความกังวลให้กับผู้ปกครองหลายครอบครัวที่ต้องการให้บุตรหลานได้รับการจัดการศึกษาในโรงเรียนนานาชาติเพื่อพัฒนาความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่สำคัญและจำเป็นต่อเด็กในการประสบความสำเร็จในอนาคต

ในปัจจุบันโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน จำเป็นต้องมีการศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ เนื่องจากเด็กประถมศึกษาที่เรียนในโรงเรียนนานาชาติเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม การรับมือและส่งเสริมความสามารถในการจัดการอารมณ์ของเด็กประถมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติจึงเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาเพื่อให้เด็กสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง แสดงออกได้อย่างเหมาะสม เป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสากล และเป็นบันไดสู่การประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตต่อไปในอนาคต งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและส่งเสริมทักษะชีวิตและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กกลุ่มนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนนานาชาติโดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตพฤติกรรมของตัวอย่างวิจัยที่เป็นกรณีศึกษาซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อกำหนดประเด็นปัญหาที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย รวมทั้งสร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสามารถทางอารมณ์ (Emotional Quotient) Greenberg & Snell (1997) กล่าวว่าการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางอารมณ์ของมนุษย์ คลอบคลุม 4 ด้าน คือ ด้านการแสดงออก ด้านเกี่ยวกับประสบการณ์ ด้านการควบคุมอารมณ์ และด้านการยอมรับอารมณ์ของผู้อื่น ซึ่งการควบคุมอารมณ์จะได้รับการพัฒนาไปตามช่วงวัย (Freud, 1949)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทางอารมณ์ ในวัยประถมศึกษาเด็กจะมีการจัดการอารมณ์เพื่อให้สามารถเข้าร่วมในสังคมได้ ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์จากตัวเด็กเอง และความช่วยเหลือของผู้ใหญ่ เช่น ผู้ปกครองและครู (Hall & Goetz, 2013) ซึ่งมีหลักการคือการลดอารมณ์ในแง่ลบด้วยการพิจารณาเหตุการณ์ในแง่ดี โดยอารมณ์ของเด็กสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น การที่ได้รู้จักพิจารณาว่าอารมณ์เหล่านั้นเกิดขึ้นได้อย่างไรจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น (Davis & Levine, 2013)

3. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนและการแก้ปัญหา เด็กในวัยเรียนเมื่อมีปัญหาทางอารมณ์จะแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในชั้นเรียนต่าง ๆ กัน ได้แก่ พฤติกรรมก้าวร้าว การพูดคำหยาบ ไม่รับผิดชอบ ต่องาน และการทะเลาะวิวาท (ผดุง อารยะวิญญู, 2542) ซึ่งครูต้องรับมือกับการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนด้วยความอดทนและความเข้าใจ ใช้การพูดคุยเพื่อปรับพฤติกรรม และต้องรักษาบรรยากาศในชั้นเรียนในภาพรวมให้เป็นปกติมากที่สุด (Rivera, 2015)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ามีงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนทั้งในแง่ลบของพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่พบได้บ่อย ได้แก่ การแสดงอำนาจ การทะเลาะวิวาท การพูดคำหยาบ (Ghazi et al, 2013) วิธีสร้างเสริมสมรรถภาพทางสังคมและอารมณ์ของเด็กเพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จทางการศึกษามาขึ้น (Webster-Stratton & Reid, 2004) ตลอดจนการวิจัยเพื่อสืบทราบถึงสาเหตุที่มาของพฤติกรรมแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์เหล่านั้น ซึ่งพบว่าสาเหตุมาจากการอบรมเลี้ยงดูและนิสัยส่วนตัวของเด็กที่แตกต่างกันระหว่างบุคคล (Basar & Akan, 2013; Schick & Cierpka, 2005)

กำหนดกรณีศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดโรงเรียนที่จะเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูล ได้แก่ โรงเรียนนานาชาติแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครฯ เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนนานาชาติแห่งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่และทราบบริบทของโรงเรียนนานาชาติแห่งนี้เป็นอย่างดี และสามารถลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกได้ จากนั้นผู้วิจัยกำหนดนักเรียนที่จะเป็นกรณีศึกษา โดยลงพื้นที่เพื่อสังเกตนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนที่จะมีการเก็บข้อมูลจริงเป็นเวลา 2 สัปดาห์ เพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายประถม ครูประจำชั้น และครูผู้ให้คำปรึกษาเด็ก (ครูแนะแนว) พบว่ามีนักเรียนที่มีพฤติกรรมแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ทำให้นักเรียนที่เป็นกรณีศึกษาได้จำนวน 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสู่สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสังเกตแบบมีโครงสร้าง (structure observation) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการแสดงออกทางอารมณ์ภายในชั้นเรียน ประกอบด้วย โอกาสในการแสดงออกทางอารมณ์ วิธีการที่ครูใช้ในการจัดการ และข้อมูลการแสดงออกทางอารมณ์ภายนอกชั้นเรียน คือการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนต่อบุคคลอื่นในสถานที่และเวลาที่ต่าง ได้แก่ สนามเด็กเล่น โรงอาหาร ในช่วงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน พักรับประทานอาหารว่าง และระหว่างรอผู้ปกครองมารับ-ส่ง จากนั้นตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยโดยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ภาษาที่ใช้ รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำแบบสังเกตที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try out) ในชั้นเรียนกับตัวอย่างที่ไม่ใช่กรณีศึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือ ผลการทดลองใช้พบว่า เครื่องมือวิจัยสามารถใช้เก็บข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์

เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มที่เป็นกรณีศึกษา เป็นระยะเวลา 3 เดือน โดยส่งจดหมายถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อให้ติดต่อนักเรียนกรณีศึกษาผ่านครูประจำชั้น ซึ่งจดหมายจำเป็นต้องได้รับการตอบรับจากกรณีศึกษาและผู้ปกครอง จากนั้นจึงเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) ในช่วงเวลาต่าง ๆ ของนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษารายบุคคล โดยเก็บข้อมูลสัปดาห์ละ 4 ครั้ง เป็นการเก็บข้อมูลภายในชั้นเรียนครั้งละ 40 นาที และเก็บข้อมูลภายนอกชั้นเรียนครั้งละ 15 นาที ตามช่วงเวลาได้แก่ ขณะที่ผู้ปกครองมารับหรือส่งนักเรียนเวลา 7.15 – 7.30 น. ขณะที่นักเรียนพักผ่อนในสนามเด็กเล่น 11.50 – 12.15 น. และในขณะที่นักเรียนรับประทานอาหารว่าง เวลา 9.35 – 9.55 น. และอาหารกลางวัน เวลา 12.15 – 12.40 น.

ตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล

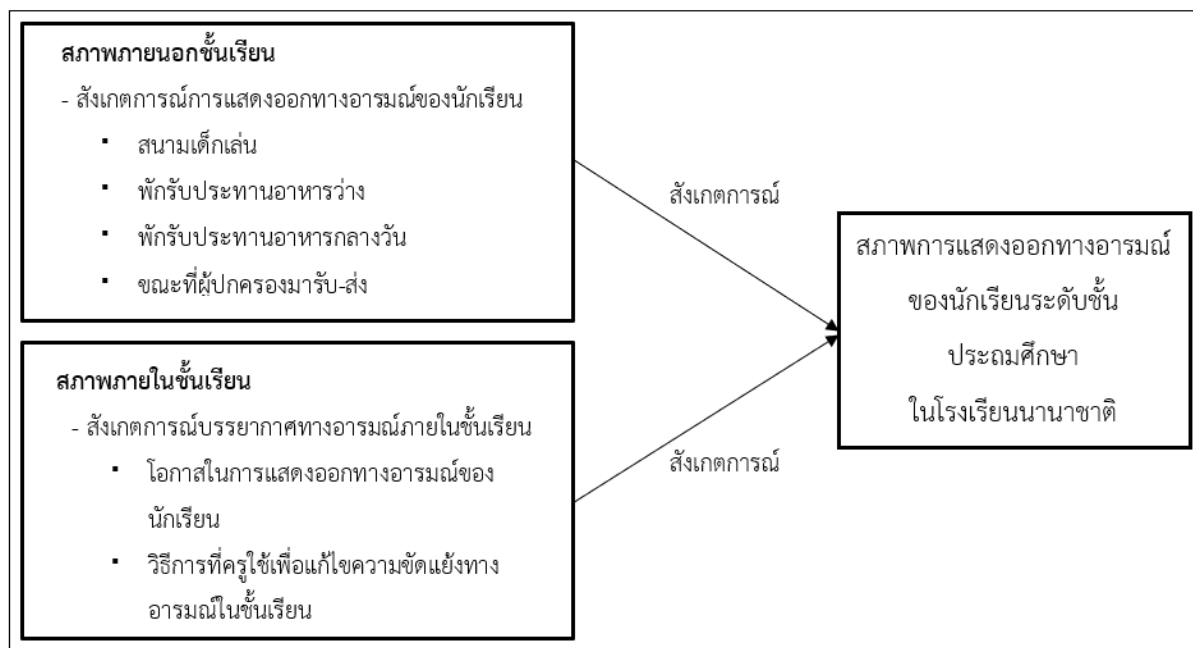
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสังเกตการณ์ รวบรวมประเด็นที่พบจากการสังเกตชั้นเรียน ได้แก่ บรรยากาศทางอารมณ์ภายในชั้นเรียน ได้แก่ โอกาสในการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียน วิธีการที่ครูใช้เพื่อแก้ไขความขัดแย้งทางอารมณ์ในชั้นเรียน และประเด็นที่พบภายนอกห้องเรียน ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนในสถานที่ต่าง ๆ กัน เช่น ที่สนามเด็กเล่น ขณะพักรับประทานอาหารว่าง ขณะพักรับประทานอาหารกลางวัน ขณะที่ผู้ปกครองมารับ-ส่ง โดยศึกษาทั้งความเหมือน ความคล้าย และความแตกต่าง แล้วนำมาตีความ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยที่ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถทางอารมณ์ การแสดงออกทางอารมณ์ พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพ

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติ สามารถแบ่งออกเป็นพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศภายในชั้นเรียน ได้แก่ การร้องไห้ การขี้ขลาดและล้อเลียน การแสดงความก้าวร้าว และพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศภายนอกชั้นเรียน ได้แก่ การใช้ความรุนแรง และการปลุกตัวออกจากนักเรียนคนอื่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สภาพการแสดงออกทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศภายในชั้นเรียน คือ พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกในระหว่างการทำกิจกรรมภายในชั้นเรียน ไม่ว่าจะเป็นในขณะที่ครูผู้สอนกำลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมถึงขณะที่นักเรียนทำกิจกรรมคู่และกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในคาบเรียนและวันเวลาที่ต่างกัน พบว่า นักเรียนที่เป็นกรณีศึกษา มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การก้าวร้าวต่อเพื่อน การทะเลาะถกเถียงกัน รวมถึงการแสดงอารมณ์ด้านอื่น ๆ เช่น การร้องไห้ ซึมเศร้า เงียบ ปลุกตัวออกจากชั้นเรียน ดังตัวอย่างผลการสังเกตการณ์ดังนี้

“...นักเรียนแสดงออกโดยการร้องไห้ในกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์ซึ่งนักเรียนมีความชื่นชอบเป็นพิเศษ โดยครูจัดกิจกรรมการทดลองให้นักเรียนทั้งระดับชั้น แต่มีปัญหาเกิดขึ้นในชั้นเรียนจากการที่นักเรียนหลายคนยังไม่สามารถออกแบบการทดลองหลากหลายรูปแบบเพื่อไปทำการทดลองจริงได้ ครูผู้สอนจึงชี้แจงว่าอาจจะไม่สามารถทำการทดลองได้ทันเวลาที่กำหนดและจะต้องยกเลิกการทดลองในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนกรณีศึกษารู้สึกผิดหวังเป็นอย่างมาก และร้องไห้ออกมา...”

“...ขณะที่นักเรียนกำลังทำกิจกรรมค้นคว้าด้วยตนเอง ตามหัวข้อที่ครูผู้สอนมอบหมายให้ โดยครูจะเดินไปรอบ ๆ ห้องเรียนเพื่อให้คำแนะนำแก่นักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ นักเรียนคนที่ 3 พยายามช่วยนักเรียนคนที่ 11 โดยการเรียกชื่อซ้ำ ๆ รวมถึงใช้มือและเท้าช่วยให้อีกฝ่ายให้เกิดความรำคาญ โมโห และเสียสมาธิในการทำกิจกรรม...”

“...หลังจากที่ครูผู้สอนได้สอนถึงประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อท้องถิ่นของชาติในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ นักเรียนทั้งสองคน หัวเราะและใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมเหยียดความเชื่อ ประเพณีและ วัฒนธรรมของผู้อื่น โดยไม่มีความเคารพในความแตกต่างของแต่ละชาติ และเมื่อครูผู้สอนได้ตักเตือนนักเรียน ทั้งสองกลับไม่หยุดพฤติกรรม รวมถึงไม่แสดงความรู้สึกผิด แต่ยังทำพฤติกรรมเดิมซ้ำ โดยการหัวเราะมากขึ้น และพยายามทำให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนคนอื่นเห็นเป็นเรื่องน่าขำขันอีกด้วย...”

2. สภาพการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศภายนอกชั้นเรียน ผู้วิจัยทำการสังเกตนักเรียนในช่วงเช้าเมื่อผู้ปกครองมาส่งนักเรียน ช่วงพักรับประทานอาหารว่าง และพักรับประทานอาหารกลางวัน ช่วงเวลาที่นักเรียนอยู่ที่สนามเด็กเล่น รวมถึงหลังเลิกเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนจะผ่อนคลายจากการเรียนการสอน ได้ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนต่างชั้นเรียน และได้ทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ โดยผู้วิจัยพบว่านักเรียนมักจะมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์เมื่ออยู่ร่วมกันในสนามเด็กเล่น มากกว่าที่จะเกิดขึ้นช่วงเช้าเมื่อผู้ปกครองมาส่งในโรงอาหารขณะรับประทานอาหารว่าง หรืออาหารกลางวัน และช่วงเย็นเมื่อผู้ปกครองมารับนักเรียน โดยพบการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนที่เป็นกรณีศึกษาดังตัวอย่างผลการสังเกตการณ์ดังนี้

“...นักเรียนคนที่ 3 ซึ่งโดยปกติแล้ว เป็นคนที่มีความว่องไวและมีทักษะทางกีฬาดี เมื่อวิ่งเล่นกับเพื่อน เขามักหลบหลีกเพื่อนได้เสมอ แต่หากเขาถูกจับได้ เขาจะแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ทุกครั้ง ไม่ว่าจะโวยวายเสียงดัง ไม่ยอมปฏิบัติตามกติกา ใช้ความรุนแรงผลักเพื่อน เมื่อเพื่อน ๆ ของเขาพยายามอธิบายถึงกฎกติกาที่ได้ตกลงกันไว้และต้องการให้เขายอมรับ แต่นักเรียนคนที่ 3 มักจะแสดงท่าทางกระพริบกระพือด ไม่พอใจ และเล่นกับผู้อื่นในที่สุด...”

“...นักเรียนคนที่ 10 ไม่มีเพื่อนสนิทที่อยู่ด้วยกันตลอด มักจะอยู่คนเดียวในขณะที่รับประทานอาหารว่าง และอาหารกลางวัน แต่เมื่อถึงเวลาพัก เขาจะพยายามเข้ากลุ่มไปร่วมเล่นกับเพื่อน ๆ แต่เมื่ออยู่กับเพื่อนในระดับชั้นเดียวกัน เขามักจะถูกเพื่อน ๆ เพิกเฉยต่อการแสดงความคิดเห็นของเขา ซึ่งทำให้หลาย ๆ ครั้ง นักเรียนคนที่ 10 จะปลีกตัวออกจากกลุ่มเพื่อน และนั่งคนเดียวเงียบ ๆ...”

“...นักเรียนคนที่ 17 ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่เสนอความคิดเห็นว่าจะทำกิจกรรมใดในช่วงพัก แต่หากนักเรียนคนอื่นไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่เธอเสนอ และเลือกที่จะทำกิจกรรมอื่น เธอจะแสดงอาการไม่พอใจ ชักสีหน้า และปลีกตัวออกจากเพื่อนทันที ซึ่งเธอมักจะนั่งคนเดียวในช่วงเวลาพัก และมองกลุ่มเพื่อนที่เล่นกัน แต่ไม่เข้าไปเล่นด้วย...”

อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติ ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการอภิปรายผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนออกเป็น 2 ประเด็นหลักคือ 1. การแสดงออกทางอารมณ์ในบรรยากาศในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติ 2. การแสดงออกทางอารมณ์ในบรรยากาศนอกชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติ มีรายละเอียดดังนี้

1. การแสดงออกทางอารมณ์ในบรรยากาศในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติ

ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลต่ออารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน นักเรียนที่สามารถจัดการและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้จะสามารถรับมือกับอารมณ์ดังกล่าวของตนเองและร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ยกตัวอย่างเช่น เมื่อนักเรียนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนส่วนใหญ่จะหาทางแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ได้แก่ สอบถามครูผู้สอน ขอความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมชั้นเรียน หรือพยายามต่อไปจนทำสำเร็จ แต่ในทางตรงกันข้าม นักเรียนที่เป็นกรณีศึกษาซึ่งไม่สามารถรับมือกับอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ของตนเองได้จะแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนได้ เช่น การร้องไห้ การทะเลาะถกเถียง และการก้าวร้าวต่อเพื่อน (Little et al., 2002; Stephenson et al., 2000; Wheldall, 1991; Beaman, 2006)

1.1 การแสดงออกทางอารมณ์ด้วยการร้องไห้ถือเป็นพฤติกรรมที่เราสามารถพบเห็นได้ทั่วไป สาเหตุของการร้องไห้มักเกิดได้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น ความเสียใจ ความเครียด ความผิดหวัง และความกดดัน สอดคล้องกับกลไกการป้องกันตนเอง (defense mechanisms) ของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ที่อธิบายว่า เมื่อบุคคลรู้สึกไม่พึงใจ เครียด ผิดหวัง กดดันอันเนื่องมาจากไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการ หรือสถานการณ์ไม่เป็นไปตามความต้องการ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อลดความเครียด ความผิดหวัง และความไม่พอใจต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Cramer, 2015; Salman & Salem, 2020) เช่นเดียวกับ Shore (2003) ที่อธิบายว่าการร้องไห้ของนักเรียนถือเป็นเรื่องปกติ มีสาเหตุมาจากหลายประการ ได้แก่ ต้องการเรียกร้องความสนใจ ต้องการความเห็นอกเห็นใจจากผู้อื่น และต้องการชักจูงให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ แต่อย่างไรก็ตามหากนักเรียนแสดงพฤติกรรมร้องไห้ในระหว่างการจัดการเรียนการสอนของครูในชั้นเรียน อาจส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนของครูและเพื่อนร่วมชั้น จึงทำให้การแสดงออกทางอารมณ์ในลักษณะนี้ถือเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างหนึ่ง

1.2 การแสดงออกทางอารมณ์ด้วยการทะเลาะ มักเกิดขึ้นจากความขัดแย้งจากความคิดเห็นและการกระทำที่แตกต่างกันของนักเรียนได้ งานวิจัยของกฤติณภัทร สุขเจริญ และคณะ (2561) ศึกษาพฤติกรรมปัญหา สมรรถภาพทางกายภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในรายวิชาพลศึกษา พบว่าพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในทางการเรียนได้แก่ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง พฤติกรรมเกเร และการควบคุมอารมณ์ โดยนักเรียนชายจะมีกลุ่มเสี่ยงหรือมีพัฒนาด้านพฤติกรรมมากกว่านักเรียนหญิง ส่วน

นักเรียนหญิงมีปัญหาด้านการควบคุมอารมณ์มากกว่านักเรียนชาย และยังมีผลการวิจัยที่พบว่า การถูกยั่วยุเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดการทะเลาะ ถกเถียงกัน และรุนแรงไปจนถึงการขึ้นเสียง และทำร้ายร่างกายกัน ไม่ว่าจะเป็นการยั่วยุโดยใช้ร่างกายสัมผัสผู้อื่นที่อยู่ใกล้ ๆ เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจ ทำให้เสียสมาธิ เกิดความโมโห รำคาญ หรือการใช้คำพูดยั่วยุให้ผู้อื่นคล้อยตาม โดยครูแก้ปัญหาด้วยการแยกนักเรียนออกจากกัน และเรียกนักเรียนคู่กรณีมาพูดคุยเพื่อสร้างกฎและข้อตกลงร่วมกัน สอดคล้องกับ เฉลิมาลา ทองอาจ (2556) ที่กล่าวว่า สำหรับเด็กในช่วงวัยเรียน ส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวนักเรียนกับผู้อื่นหรือสิ่งอื่น เหตุแห่งความขัดแย้งโดยทั่วไปคือ ฝ่ายหนึ่งมิได้ทำให้นักเรียนอีกฝ่ายหนึ่งเกิดความรู้สึกพอใจ หรือได้ตั้งใจคิด ความขัดแย้งของเด็ก จะเห็นได้ตั้งแต่ การแย่งของเล่นที่ถูกต้องใจ การทะเลาะกันเพื่อเอาชนะคะคานในด้านความคิด การส่งเสียงหรือแสดงกิริยาอาการที่แสดงให้อีกฝ่ายเห็นว่าไม่พอใจ และต้องการให้อีกฝ่ายยอมแพ้ เป็นต้น นอกจากนี้ ความขัดแย้งดังกล่าวจะยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อการใช้เพียงแต่เฉพาะกำลัง เพื่อแสดงความก้าวร้าว หรือข่มขู่อีกฝ่ายให้หวาดกลัว และมิได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากกลุ่มเพื่อน

1.3 การแสดงออกทางอารมณ์ด้วยการก้าวร้าวเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นการปลุกฝังเด็กเรื่องความรุนแรง การทำร้ายกันมีผลกระทบต่อเด็กทั้ง 2 ฝ่ายทั้งอารมณ์จิตใจร่างกายและคุณภาพชีวิตในระยะยาว นักเรียนที่ถูกรังแกมักเครียด ซึมเศร้า มีปัญหาการเข้าสังคมและหากถูกกดดันรุนแรงหรือเรื้อรัง จนนำไปสู่การทำร้ายคนอื่นเพื่อแก้แค้นหรือทำร้ายตนเอง และรุนแรงถึงฆ่าตัวตาย ในอนาคตเด็กที่ถูกรังแกมักจะใช้ความรุนแรงในการตอบโต้ ในขณะที่นักเรียนที่รังแกคนอื่น เมื่อทำบ่อยครั้งจะกลายเป็นนิสัยเคยชิน จะมีปัญหาบุคลิกภาพแบบใช้ความก้าวร้าว ความรุนแรงต่อผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกผิดใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ส่งผลต่อการเรียนและสุขภาพจิตได้ (Baldry et al. 2017; Longobardi et al. 2018; Nassem, 2017)

2. การแสดงออกทางอารมณ์ในบรรยากาศนอกชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติ

ในช่วงเวลานอกเหนือจากการเรียน เช่น ช่วงเช้าเมื่อผู้ปกครองมาส่งนักเรียน ช่วงพักรับประทานอาหารว่าง และพักรับประทานอาหารกลางวัน ช่วงเวลาที่นักเรียนอยู่ที่สนามเด็กเล่น รวมถึงหลังเลิกเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนจะผ่อนคลายจากการเรียนการสอน ได้ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนต่างชั้นเรียน และได้ทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสมใน 2 รูปแบบได้แก่ การใช้ความรุนแรง และการปลุกตัวออกจากผู้อื่น

2.1 การแสดงออกทางอารมณ์โดยการใช้ความรุนแรง จากการสังเกต ผู้วิจัยพบว่านักเรียนมักจะมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์เมื่ออยู่ร่วมกันในสนามเด็กเล่น มากกว่าที่จะเกิดขึ้นช่วงเช้าเมื่อผู้ปกครองมาส่งในโรงอาหารขณะรับประทานอาหารว่าง หรืออาหารกลางวัน และช่วงเย็นเมื่อผู้ปกครองมารับ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากโดยธรรมชาติของนักเรียนในวัยนี้มีนิสัยชอบเอาชนะ ถือว่าการเล่นถือเป็นเรื่องจริงจังมาก ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's psychosocial theory) ของอีริก เอช. อีริกสัน (Erik H. Erikson) ในช่วงชั้นที่ 4 ความขยันหมั่นเพียรกับความรู้สึกต่ำต้อย (industry vs. inferiority) ที่อธิบายว่า สำหรับเด็กช่วงอายุ 6–12 ปี จะเป็นวัยที่ใฝ่เรียนรู้และพยายามกระทำการต่าง ๆ เพื่อแสดงให้เห็น

ว่าเขาสามารถทำได้หรือประสบความสำเร็จ อยากให้ผู้อื่นยอมรับในความสามารถของตนเอง การเล่นด้วยกันของเด็กแทนที่จะเน้นไปที่ความสนุกสนานกลับพุ่งเป้าไปที่ชัยชนะ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการทะเลาะวิวาทกันของเด็กและเป็นที่มาของความล้มเหลวในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้น ครู พ่อแม่ และผู้ปกครองควรช่วยให้เด็กได้เกิดความรู้สึกว่าเขามีดี มีความสามารถ โดยการสนับสนุนให้เด็กได้ทำในสิ่งที่เขาชอบอย่างสุดความสามารถ หากจุดดี-จุดเด่นของเด็กเพื่อชมเชย เป็นการบ่มเพาะความรู้สึกยืนยันมันเพียรให้เกิดขึ้น เพราะความสามารถจริงของเด็กที่ปฏิบัติได้นั้น ยังต้องได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากผู้ใหญ่และสังคมในการช่วยให้เด็กมีศักยภาพสูงสุดที่เป็นไปได้ ดังทฤษฎีของ Lev Vygotsky เป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่ได้ศึกษาทางด้านพัฒนาการทางปัญญา (cultural-historical theory) (Kravtsova, 2009) สอดคล้องกับ Hamilton (2020) เสนอแนะว่าครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้อธิบายเหตุการณ์ที่นำมาสู่การใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้น ครูควรสอนให้นักเรียนรู้จักรับฟังผู้อื่นอย่างมีสติและมีเหตุผล และครูควรสอนให้นักเรียนเห็นข้อเสียที่เกิดขึ้นตามมาจากการทะเลาะและการใช้ความรุนแรง และ Tingley (2020) เน้นว่าแนวทางการแก้ปัญหาการใช้ความรุนแรงในการแสดงออกทางอารมณ์นั้น ครูไม่ควรมุ่งเป้าไปที่ผู้กระทำผิด เพราะจะทำให้เด็กเรียนรู้สึกหวาดกลัวและไม่กล้าบอกความจริง ครูควรใช้ถ้อยคำสุภาพในการไกล่เกลี่ยปัญหา และครูควรจบลงด้วยข้อสรุปที่ยุติเพื่อให้นักเรียนคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้น และไม่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งที่เรื้อรัง

2.2 การแสดงออกทางอารมณ์โดยการปลุกตัวออกจากนักเรียนคนอื่น มักมีสาเหตุมาจากนักเรียนไม่มีเพื่อนสนิท รวมทั้งเมื่ออยู่กับเพื่อนในระดับชั้นเดียวกันมักถูกเพื่อน ๆ เพิกเฉยต่อการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนหลาย ๆ ครั้ง ไม่ได้รับการตอบสนองและยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ถึงแม้ว่าการแสดงออกทางอารมณ์ในลักษณะนี้จะมีพลังน้อยกว่าพฤติกรรมอื่น และไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น แต่ปัญหาด้านการปรับตัวเข้าหากลุ่มเพื่อนและสังคมนี้อาจส่งผลเสียในระยะยาวของนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมการเรียนต่อในระดับสูงและสังคมการทำงาน (Zuffianò et al., 2019; Weyns et al., 2018) จึงควรสนับสนุนให้เด็กในวัยนี้ได้มีปฏิสัมพันธ์กับครู และกลุ่มเพื่อนผ่านการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกัน นักเรียนจะรู้สึกถึงความไว้วางใจ เป็นพวกพ้องเดียวกัน และอยากช่วยเหลือกัน การเล่นของเด็กในวัยนี้จะเป็นการเล่นเชิงสังคม มีการเล่นเป็นกลุ่ม มีการสร้างกฎกติกาในการเล่น (Duong & Bradshaw, 2017; Corsano et al., 2020)

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาสภาพการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนนานาชาติในครั้งนี้ พบว่านักเรียนจะแสดงพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ เมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนเองในหลายรูปแบบ ได้แก่ การร้องไห้ การทะเลาะถกเถียง การก้าวร้าว การใช้ความรุนแรง และการเก็บตัว เป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าวเป็นไปตามกลไกการป้องกันตนเอง (defense mechanisms) ของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลที่แสดงออกมา มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการทำงานของโครงสร้างจิต 3 ส่วนเป็นหลัก ประกอบด้วย Id (อีต) Ego (อีโก้) และ Superego (ซูเปอร์อีโก้) หากการทำงานของจิตทั้ง 3 ส่วน สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันจะทำให้บุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดี มีความสุข ในทางเดียวกันหากโครงสร้าง

จิตทำงานไม่ประสานกัน อีโก้จะแก้ปัญหาด้วยการบิดเบือนจากความจริงและไม่มีเหตุผล โดยจะสร้างเกราะป้องกันตนเองผ่านการใช้กลไกการป้องกันตนเอง (defense mechanisms) เพื่อลดความเครียด ความกังวล และความไม่พึงพอใจต่าง ๆ อันส่งผลให้บุคคลนั้นกระทำการพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความไม่พึงประสงค์ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การถอยหนี (withdrawal) เป็นการหลีกออกมาจากสถานการณ์ บุคคล และสิ่งแวดล้อมที่ไม่พึงประสงค์ หากมีพฤติกรรมเช่นนี้เป็นเวลานานจะทำให้เป็นผู้ที่ไม่ชอบเข้าสังคม และร้ายแรงถึงไม่สามารถอยู่ในโลกของความเป็นจริงได้การโทษผู้อื่น (projection) เพื่อให้ตนเองรู้สึกถึงความผิดน้อยลง หากใช้กลไกนี้บ่อยจะส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การไประบายที่อื่น (displacement) เป็นการระบายความรู้สึกไม่พอใจหรืออารมณ์โกรธกับสิ่งอื่น ๆ เช่น ทำลายข้าวของ ทำร้ายตนเอง เป็นต้น การแสดงปฏิกิริยาที่ตรงข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง (reaction formation) การหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง (rationalization) เป็นต้น (Cramer, 2015)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา และหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียน
2. ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนควรใส่ใจและให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาการจัดการอารมณ์ โดยครูต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนทั้งในช่วงเวลาในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหาการจัดการอารมณ์ของนักเรียนได้โดยเร็วที่สุด รวมถึงครูควรจัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของนักเรียนที่มีปัญหาการจัดการอารมณ์ และเพื่อระดมสมองหาวิธีการแก้ปัญหาและส่งเสริมให้นักเรียนมีการจัดการทางอารมณ์ที่ดีขึ้น
3. ครูควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยเพื่อนำไปวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่นักเรียน สอดแทรกการพัฒนาทักษะและความฉลาดทางอารมณ์ บูรณาการร่วมกับการสอนเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ
4. นำเสนอข้อค้นพบจากการวิจัยเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนาการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนเพื่อให้การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดูแลและเอาใจใส่บุตรหลานของตนเองขณะที่อยู่ที่บ้าน และการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนระหว่างครูและผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาเรื่องการแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไปอาจศึกษาในประเด็นของแนวทางในการส่งเสริม

พัฒนา หรือแก้ไขพฤติกรรมแสดงออกทางอารมณ์ของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์และแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามวัย

2. เพิ่มการศึกษาข้อมูลในเชิงลึกถึงที่มาของการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของกรณีศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง อาทิ ผู้ปกครอง หรือตัวนักเรียนเอง เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่จะนำไปสู่การหาแนวทางแก้ไขต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมสุขภาพจิต. (2545). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์*. ศูนย์สารนิเทศและประชาสัมพันธ์กรมสุขภาพจิต.

กฤติณภัทร สุขเจริญ, ดลพัฒน์ ยศธร และ อธิวัฒน์ เจียวิวรรณกุล. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพัฒนาการ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพลศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6: กรณีศึกษาโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัด ฉะเชิงเทรา. *วารสารเกษมบัณฑิต [ฉบับพิเศษ]*, 19, 41-56.

เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2556). *แนวทางการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างผู้เรียน*. Oknation.

<http://oknation.nationtv.tv/blog/Chalermahp/2013/03/17/entry-2>

เทอดศักดิ์ เดชคง. (2542). *จากความฉลาดทางอารมณ์ สู่วิถีและปัญญา*. มติชน.

ผดุง อารยะวิญญู. (2542). *เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม*. แวนแก้ว.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันราชานุกูล. (2558). *คู่มือการดูแลเด็กวัยเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรม-อารมณ์ สำหรับบุคลากรสาธารณสุข (ฉบับทดลองใช้)*. กระทรวงสาธารณสุข.

ภาษาอังกฤษ

Baldry, A. C., Farrington, D. P., & Sorrentino, A. (2017). School bullying and cyberbullying among boys and girls: Roles and overlap. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 26(9), 937-951.

Basar, M., & Akan, D. (2013). Assessment of class teachers' dispute resolution applications in conflict environments on the basis of restorative justice. *International Journal of Academic Research*, 5(5).

Beaman, R. (2006). Behavioural interactions in the secondary school between teachers and students: What they say, what they do.

Cramer, P. (2015). Understanding defense mechanisms. *Psychodynamic Psychiatry*, 43(4), 523-552.

- Corsano, P., Musetti, A., & Favari, D. (2020). Self-concept, loneliness, and voluntary aloneness during late childhood. *Current Psychology*, 1-11.
- Davis, E. L., & Levine, L. J. (2013). Emotion regulation strategies that promote learning: Reappraisal enhances children's memory for educational information. *Child development*, 84(1), 361-374.
- Duong, J., & Bradshaw, C. P. (2017). Links between contexts and middle to late childhood social-emotional development. *American Journal of Community Psychology*, 60(3-4), 538-554.
- Freud, A. (1949). Notes on aggression. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 13(5), 143.
- Ghazi, S. R., Shahzada, G., Tariq, M., & Khan, A. Q. (2013). Types and causes of students' disruptive behavior in classroom at secondary level in Khyber Pakhtunkhwa, Pakistan. *American Journal of Educational Research*, 1(9), 350-354.
- Gottman, J. M. (1997). *Raising an Emotional Intelligence Child*. Fireside.
- Greenberg, M. T., & Snell, J. L. (1997). *Brain development and emotional development: The role of teaching in organizing the frontal lobe*. Basic Books.
- Hall, N. C., & Goetz, T. (2013). *Emotion, motivation, and self-regulation: A handbook for teachers*. Emerald Group.
- Hamilton, F. (2020). *10 Mediation steps for resolving conflicts in student classroom*. Mediate.com. <https://www.mediate.com/articles/hamilton-conflict-clasroom.cfm>
- Kravtsova, E. E. (2009). The cultural-historical foundations of the zone of proximal development. *Journal of Russian & East European Psychology*, 47(6), 9-24.
- Little, E., Hudson, A., & Wilks, R. (2002). The efficacy of written teacher advice (tip sheets) for managing classroom behaviour problems. *Educational Psychology*, 22, 251-266.
- Longobardi, C., Iotti, N. O., Jungert, T., & Settanni, M. (2018). Student-teacher relationships and bullying: The role of student social status. *Journal of Adolescence*, 63, 1-10.
- Nassem, E. (2017). The complexity of children's involvement in school bullying. *Journal of Children's Services*, 12(4), 288-301. <https://doi.org/10.1108/JCS-03-2017-0009>
- Nassem, E., & Harris, A. (2015). Why do children bully?. *School Leadership Today*, 6(5), 68-73.
- Rivera, D. (2015). *Let the child cry: How tears support social and emotional development*. edutopia. <https://www.edutopia.org/blog/tears-support-social-emotional-development-diana-rivera>

- Salman, S., & Salem, M. L. (2020). Routine childhood immunization may protect against COVID-19. *Medical Hypotheses*, 140, 109689.
- Schick, A., & Cierpka, M. (2005). Faustlos: Evaluation of a curriculum to prevent violence in elementary schools. *Applied and Preventive Psychology*, 11(3), 157-165.
- Shore, K. (2003). *Elementary teacher's discipline problem solver: a practical AZ guide for managing classroom behavior problems*. Jossey-Bass.
- Stephenson, J., Linfoot, K., & Martin, A.J. (2000). Behaviours of concern to teachers in the early years of school. *International Journal of Disability, Development and Education*, 47, 225–235.
- Tingley, S. C. (2020). *Dealing with conflicts in school: Advice from a former principal*. Hey Teacher. <https://www.wgu.edu/heyteach/article/dealing-teacher-conflicts-school-advice-former-principal1710.html>
- Webster-Stratton, C., & Reid, M. J. (2004). Strengthening social and emotional competence in young children—The foundation for early school readiness and success: Incredible years classroom social skills and problem-solving curriculum. *Infants & Young Children*, 17(2), 96-113.
- Weyns, T., Colpin, H., De Laet, S., Engels, M., & Verschueren, K. (2018). Teacher support, peer acceptance, and engagement in the classroom: A three-wave longitudinal study in late childhood. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(6), 1139-1150.
- Wheldall, K. (1991). Managing troublesome classroom behaviour in regular schools: A positive teaching perspective. *International Journal of Disability, Development and Education*, 38, 99–116.
- World Health Organization. (1994). *Life skills education for children and adolescents in schools. Pt. 3, Training workshops for the development and implementation of life skills programmes* (No. WHO/MNH/PSF/93.7 B. Rev. 1). World Health Organization.
- Zuffianò, A., López-Pérez, B., Cirimele, F., Kvapilová, J., & Caprara, G. V. (2019). The positivity scale: Concurrent and factorial validity across late childhood and early adolescence. *Frontiers in Psychology*, 10, 831.